

Workshop 4

När tonsättaren får se textmaterialet som jag har skrivit till *Aila går ner i vattnet* och som består av tre delar: *Ailas perspektiv*, *Arons perspektiv* och *Kampen* säger hon:

”Glasskålar!”

Det hon hör inom sig är hur *Kören* i den första delen, där texten skildrar hur Aila går allt djupare ner i vattnet, kan skapa en ljudvärld med hjälp av glasmusik. Inför det *grundutforskande* som vi efter tre workshopar ser som ett nödvändigt steg i vår arbetsmetod, går vi igenom textmaterialet tillsammans för att se vilka konkreta, musikaliska idéer vi skulle kunna utgå från här för att utforska transformationen till musik samt vad vi skulle basera det på. Textmaterialet gestaltar ett förlopp där texten i den första delen berättas av *Kören* ur Ailas perspektiv, till att sångaren ser på Aron i tredje person, till att han och sångerskan tar gestalt av rollfigurerna och går i spel som Aila och Aron.

Aila går ner i vattnet - Skiss 1.

KÖREN:

1. Havet upp till vaderna.

Havet som spottade ut henne.

På främmande strand.

I främmande land.

Röster ur det förgångna ropar på henne.

Kallar på henne.

Havet upp till midjan.

Snart är du hemma.

Snart är det över.

Snart är allt som det alltid har varit.

Havet upp till hakan.

Vågorna famnar henne.

Djupen tar emot henne”.

ARON:

2.”Han ser ut över havet,

ser vattnet krusas.

Ser henne som för första gången

försvinna under ytan.

Han är där före tanken.

Slår armarna om henne.

Tvingar henne att andas.

Hon slår ifrån sig hans händer.

Sparkar mot hans ben, biter i hans bröstorg.

(Sångaren skriker av smärta som Aron. Brott, direkt in i situation/spel. Fullt påslag.

Aron har dragit upp Aila på land.)

3. AILA:

Varför räddar du mig nu?

/ Låt mig vända tillbaka.

/ Famnans. Tröstas.

/ Sjunka till ro

/ som en sten mot botten.

/

/ ARON:

/ Det är inte upp till dig.

/ Inte upp till dig.

/ Du kläcktes ur ägget, drogs till ljuset.

/ Klarade resan där andra gick under.

/ Du får bära ditt liv som alla andra.

AILA:

Har jag inte ens rätt till min egen död?

ARON:

Du ska föda ett barn.

AILA:

Det är inte mitt.

Vi möttes och skildes.

En gift man.

Hans famn var varm,

hans hjärta kallt.

Eftersom tonsättaren så tydligt hör glasmusik här bestämmer vi oss för att se vad som händer om körtextern delas upp som talrepliker på körmedlemmarna, under det att de samtidigt spelar på glasskålar och efterhand förlänger tonerna från skålarna med sina röster. I del 2 övergår texten till att handla om hur Aron får syn på Aila från sitt skjul i samma stund som hennes huvud försvinner under vattenytan, varpå han kastar sig ut i vattnet och drar upp henne på land igen trots hennes slag och sparkar. Här talar vi om Ailas motstånd och drift att ge upp. Och att det är kopplat till den drunknade mammans/dragspelets musik. Vi kommer överens om att tonsättaren här ska ge sångaren och ackordeonisten några musikaliska idéer som de kan använda i en duo, där syftet är att de ska utforska en dragkamp mellan Aron som vill rädda Aila och mamman som vill dra ner henne i djupen igen.

Musikaliska instruktioner:

(*Till Sångaren*): Använd tal, talsång, sotto voce, viskning.

Utgå från klangen i en skål.

(*Till Ackordeonisten*): basglissandon, cluster i diskanten, flåsande ljud, kvävda skrik, jobba i riktning mot ”dragspelsräkan”.

Vår hypotes är att Arons sång kommer att stegras till full operaklang och leda fram till ett skrik, när Aila sätter tänderna i hans bröstorg - varpå de båda kommer att ”gå i spel” med full operaklang. När han har dragit upp henne på land tar den vokala kampen vid genom en slags fördjupning av ögonblicket, där tiden upphävs på klassiskt operavis i en duett mellan Aron och Aila. Men för att den duetten inte bara ska bli en musikalisk höjdpunkt och den dramatiska handlingen gå i stå, vill vi prova om vi kan gå längre denna gång i att arbeta med en gemensam intentionalitet. Vad händer om både sångare och instrumentalister skulle arbeta med att gestalta den *tredje bilden* här, den plastiska metafor som jag och tonsättaren sett framför oss och enats kring när vi har tänkt högt kring det dramatiska förloppet: Denna tredje bild skulle ligga under Ailas och Arons texter i duetten och lyda ungefär såhär:

”Aron drar upp Aila ur vattnet i håret som har vuxit fast på havsbotten.

Mammamonstrets tentakler griper efter Aila och vill dra henne tillbaka. Aila vill ge efter för mammakraften, sorgen och skulden. Instrumentalisterna stöttar varsin sida. Klarinett, fiol och slagverk vill till dagsljuset. Dragspelet vill hålla kvar Aila i mörkret.”

Det spännande är att se hur arbetssättet nu, i vår fjärde Workshop, har blivit så etablerat hos våra medverkande att det går att arbeta direkt med denna typ av rörelsebilder och även att gå ”sömlöst” mellan att vara del av *Kören* och att ”gå i spel”.

En av frågeställningarna är om det går att musikdramatiskt bygga upp ett inre behov så att sångarna själva kommer till den punkt där de ”måste” ta gestalt av rollfigurerna ”på golvet”. För sångarens del sker det i slutet på del 2 där han berättar om Arons räddningsförsök. Plötsligt säger han frustrerat att han skulle vilja krossa glaset han spelar på. Det syns hur hans händer och kropp vill uttrycka något fysiskt och jag uppmanar honom att följa sin impuls. Han går upp på golvet, genast följd av sångerskan och de går in i en fysisk närkamp och improviserar kring duett-texten med full operaklang. Kampen slutar med att Aron håller fast Aila och sjunger meningen ”*Du får bära ditt liv som alla andra*”. Varpå hon svarar ”*Har jag inte ens rätt till min egen död?*” På en sekund har sångarna gått från att vara del av *Kören* till att bli Aron och Aila fullt ut i gestaltandet, baserat på de affekter som musiken har byggt upp till, snarare än på någon överenskommelse om genomgående representation. Det tycks alltså vara fullt möjligt att bygga ett dramaturgiskt förlopp där

växlingen mellan en berättande distans och identifikation med rollfigurerna blir organiskt utifrån de agerandes perspektiv.

Aila åkallar Nir - Kompositionsskiss II

Notexemplet nedan är ett utdrag ur den andra kompositionsskissen till partiet *Aila åkallar Nir*. Här hade tonsättaren koncentrerat sig på att i sångstämman integrera flera fragment ur det som uppstod när vi grundutforskade textmaterialet i Workshop 3. Det lekfulla i minnet av "simskolan" när Nir lärde Aila simma. Flickan kontra den vuxna. Den vuxna Ailas ursinne mot brodern, för att han hade gett bort det armband som han hade lovat att aldrig ta av sig.

4.

Handwritten musical score for the song "Aila åkallar Nir". The score is written on four systems, each with a vocal line and a piano accompaniment line. The vocal line is in treble clef, and the piano accompaniment is in bass clef. The music is in 4/4 time. The lyrics are written below the vocal line. The score includes performance instructions such as "kort n-ljud", "gl.", "lung, mktlig klång", and "lätare". The lyrics are: "Våge - n Våga ge dig ut. Vå - ga, vå - ga ge dig ut i våge li - te våga lät - ta, lyf - ta vå - ga ge dig i - våg! Ai - la!". The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth notes and quarter notes, with some chords and rests. The score is numbered "4." in the top right corner.

Men i arbetet med denna mycket mer utarbetade skiss, uppstår återigen dilemmat att vi ägnar oss åt instudering av noter snarare än utforskande. Vi är tillbaka i konflikten mellan viljan att skissa för att utforska materialet vidare på ett öppnare sätt, kontra behovet av repetitionsarbete. Det väcker frågor kring hur länge det är givande att hålla ett material ofärdigt och öppet för input, vad som ska fastläggas i en notbild och när, samt på vilket sätt man skulle kunna kombinera noterade och improviserade partier i ett partitur, för att hålla ett material levande även när det framförs.